

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXVIII. Res quæ casu periit apud furem, similiter certo peritura
apud dominum, ipsi restituenda est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

vel donasset, vel consumpsisset, eam restituere deberet secundum valorem 20. quem tunc habebat, non obstante, &c. (quia nimirum secundum illum valorem domini erat) sed obligatio illa extincta non fuit per hoc quod illam tunc donaverit, vel consumpsisset; nec per hoc quod dominus servaturus erat in presentibus. Alias si servaturus fuisset in tempus quo nihil valuisset, vel eam in mare, vel in ignem projecturus fuisset, fur ad nihil teneretur. Quod nullus dicere audeat.

1143 4°. aliud insuper absurdum ex opinione contraria sequeretur, videlicet, quod si fur intermedio illo tempore rem vendidisset viginti florenis, modo non teneretur nisi reddere decem, vel duodecim, si usque modo dominus servaturus fuisset, & modo non valeat nisi decem, vel duodecim. Itud vero absurdum non potest admitti: quia sic fur ex iniquitate sua lucrum reportaret; cum tamen nemini debeat sua fraus & iniustitia patrocinari.

1144 Nec dici potest, furem isto casu solum debere restituere excessum illum ratione rei acceptae. Si enim pretium donasset, vel sic consumpsisset, ut inde ditior non evasisset, illud restituere non teneretur ratione rei acceptae. Solum ergo teneretur ratione iniustae damnificationis.

1145 Nec solum eam restituere tenetur secundum optimum statum, quem apud furem habuit, sed & secundum optimum statum, quem habitura erat apud dominum, si fur eam ipsi iniuste non surripuisset, vel non alienasset, aut consumpsisset. Quia per iniustam suam ablationem, vel contumptionem, aut alienationem, meliorationem ipsius apud dominum iniuste impedit. Ergo tenetur ex iustitia privationem illius compensare.

1146 Quid si futurae apud dominum meliorationis incrementum erat incertum? Azorius, Vasquez, & alii existimant, restitutionem equidem faciendam secundum summum incrementum quod sperabatur apud dominum. Sed hoc non videtur verum: quia incrementum incertum tanti non valet, quanti incrementum certum (cum ubi est incertitudo illius, aequè accidere queat non incrementum, imò etiam aequè decrementum, quam incrementum) solum ergo facienda est restitutio secundum valorem spei, seu aestimationem incrementi sperati.

1147 Superest ut breviter ostendamus, solida non esse argumenta, propter quae Vasquez, Bonacina, Molina, Lessius, Layman, & Dicastillo putant malae fidei possessorem non teneri restituere rem alienam secundum optimum statum, quando apud ipsum casu perit, & dominus ea usus non erat secundum optimum illum statum, nec juxta summum valorem venditurus, sed in tempus minoris valoris, vel deterioris status servaturus.

Arguunt ergo ipsi 1°. possessor malae fidei, quo tempore res accepit incrementum bonitatis, aut valoris, eam secundum istud incrementum restituere non tenebatur ratione iniustae damnificationis: cum dominus ex privatione istius incrementi nullum damnum acceperit. Solum ergo tenetur ratione rei acceptae. Atqui obligatus ad restitutionem incrementi, ratione solius rei acceptae, ad eam non tenetur, postquam incrementum illud cessavit. 2°. solum damnificavit secundum illum statum, secundum quem dominus ea usus erat. 3°. si res illa adhuc extaret in se, satis esset ipsam reddere ut est de presentibus.

Respondeo ad 1um. negando antecedens. Quia dum illam secundum illum valorem non restituit, secundum illum valorem dominum iniuste damnificavit, non obstante quod dominus ea tunc usus non fuisset: cum non usus rei, ejus valorem seu aestimationem non diminuat. Dum ergo valuit 20. domino valuit 20. Tunc ergo non restituendo, dominum damnificavit 20. Unde patet ad 2um & 3um. quia verum non est quod in utroque assumitur. Dum enim res apud malae fidei possessorem meliorata fuit, vel secundum se, vel secundum valorem suum domino meliorata fuit, ipsique debita secundum illam meliorationem & valorem: tunc ergo non restituendo, sed tempore quo deterior facta est, non compensatur omne damnum illatum; uti nec ipsam deteriorem factam, secundum se restituendo; sed necesse est aliquid superaddere, quo compensetur incrementum bonitatis, aut valoris.

CAPUT CXVIII.

Res qua casu perit apud furem, similiter certo peritura apud dominum, ipsi restituenda est.

Fur, exempli gratia, equum alienum eripuit ex incendio, aliam igne periturum, sibi que retinuit, & ad se deductum per simile incendium amisit, teneretur eum restituere? Teneretur haud dubie, si per injuriam tertii periturus fuisset apud dominum. Si enim tertius ille, per injuriam eum surripendo, obligatus fuisset: ergo tu prius injuriam faciendo, prius obligationem contraxisti: siquidem ipsum in injuria praeveniendo, in restituendi obligatione praeveniisti.

At si sermo sit de re certo apud dominum peritura, non per injuriam tertii, sed casu fortuito, vel naturali interitu, furem, apud quem simili casu perit, non teneri eam restituere, docent Vasquez, Bonacina, Lessius, Sylvius, Amicus, Meratius, Dicastillo, & alii, id ipsum aientes, etiam si apud furem perisset ex negligentia, vel malitia ipsius, modo inde ditior non evasisset. Sed imprimis furem teneri restituere rem, quae apud ipsum perit ex culpabili

negligentia, vel malitia ipsius, licet apud dominum fortuito alioqui peritura, docent (præter Authores n. 1156. referendos) Petrus Navarra lib. 4. c. 1. n. 17. Layman lib. 3. tr. 2. c. 4. n. 2. Castro-Palao disp. un. punct. 24. Fagundez lib. 7. in Decal. c. 17. &c. Primò, quia quisquis voluntariè est causa efficax interitùs rei alienæ, invito domino, tenetur eam, seu valorem ipsius restituere, ratione injustæ damnificationis, tamen si damnum illud aliâ viâ dominus subiturus fuisset: hoc enim non obstante, ipse voluntariè est causa efficax damni: facit enim quòd damnum, aliàs fortuito casu apud dominum eventurum, per culpam suam & injustitiam apud se eveniat.

1153 Secundò, sicut omnis ille est causa efficax rei absolutè, per cujus actionem res absolutè ponitur in esse (sive aliàs per actionem alterius causæ ponenda in esse; sive non;) sic omnis ille est causa efficax interitùs rei absolutè, per cujus actionem res absolutè esse definit, sive aliàs per actionem alterius causæ desitura, sive non. Siquidem esse causam rei efficacem absolutè, non est esse id sine quo res non haberet esse (cum ejusdem rei plures esse possint causæ efficaciæ, saltem successivè;) sed est esse id, per quod res efficaciter habet esse. Fur ergo non definit esse causa efficax damni, ex hoc quòd damnum equidem per aliam causam habet esse; sed eo ipso talis causa est, quo damnum per injustam actionem ipsius habet esse, sive efficaciter sequitur ex vi actionis ipsius, licet aliàs adhuc secuturum. Ad cujus confirmationem faciunt ea quæ num. 1150. dicturi sumus.

1154 Tertio, tam certum est quòd fur efficaciter damnificaverit dominum, rem ipsius (fortuito incendio alioqui apud dominum perituram) malitioso incendio consumendo, quam rem domini, aliàs apud dominum furtivè surripiendam, furtivè ipse surripiendo: certum est enim in utroque casu graviter peccasse contra justitiam, peccato injustæ damnificationis; certum proinde, quòd utroque casu restituendi contraxerit obligationem, à qua non liberatur per hoc quod res equidem apud dominum surripienda, vel fortuito peritura fuisset: id enim merè per accidens est; nec à restitutione magis excusatur per hoc quòd res equidem apud dominum peritura, vel inutilis futura fuisset, quam à peccato furti: alioquin excusandi forent famuli & famulæ, in magnis familiis aliqua notabilia surripientes, eo prætextu quòd ea dominis usui futura non essent, vel corrumpentur. Quod dici non potest.

1155 Quarto, depositarius restituere tenetur rem, quæ apud ipsum perit ex lata culpa ipsius. S. Thomas q. 62. a. 6. Theologice, Canonistæ, & Juristæ omnes. Et habetur L. depositum §. quod autem ff. depositi. Ergo à fortiori fur. Quemadmodum enim

Top. II.

depositarius rem depositam custodire tenetur ex contractu; ita fur ex delicto; ratione cujus periculum rei furtim sublata (secundum omnes Theologos, & utriusque juris Peritos) ad ipsum pertinet, non minus, imò magis quam periculum rei depositæ ad depositarium: cum non solum teneatur de culpa, verum etiam de casu fortuito: eò quòd utique fur, sicut & quisvis alius malæ fidei possessor, semper sit in mora restituendi, quamdiu non restituit. Quisquis vero est in mora restituendi, tenetur de casu etiam fortuito cap. decima ib. q. 1. & L. 18. ff. commodati.

Ex his facile est conjicere, verum esse 1154 quod docent Paludanus in 4. dist. 15. q. 2. a. 1. Covarruvias in reg. peccatum p. 2. §. 6. in fine, & (ipso teste) Juristæ omnes, furem teneri etiam ad restituendum rem furto sublata, quæ apud se casu fortuito perit, simili casu peritura apud dominum. Dixi, Juristæ omnes: de iis enim loquens Covarruvias loco citato: *Frequenti (inquit) omnium consensu receptum est, occupantem rem alienam malâ fide, per crimen & delictum, teneri omnino ad restitutionem, & estimationem, re peremptâ apud ipsum, eodem penitus modo, quo & apud dominum foret peritura.*

Et probatur 1°. quia hoc ipso quo fur 1154 rem injustè surripuit ac detinuit, ratione injustæ damnificationis contraxit obligationem restituendi; quam non extinguit fortuitus eventus subsequens, uti probavimus cap. præcedenti.

2°. fur de casu fortuito tenetur, uti vidimus n. 1155. tenetur (inquam) eo etiam casu quo res simili casu peritura erat apud dominum, uti patet à simili ex dictis laudato capite præcedenti, ubi probavimus, eum qui injustè sustulit ac detinuit rem valentem 20. quæ paulò post decrevit usque ad 10. vel 12. non satisfacere reddendo 10. vel 12. etiam si decrementum istud simili modo contigisset apud dominum. Quemadmodum ergo fur non solum tenetur restituere melioramentum, seu valorem quem dominus ex re sua percepturus fuisset, sed absolutè melioramentum omne quod sua res habuit apud injustum detentorem; sic non solum restituere tenetur damnum, quod dominus ex re sua subiturus non fuisset, sed & absolutè omne damnum quod ipsi accidit ex iniqua mora restituendi domino rem suam: utpote quam injustè detinuit, omni instanti quo detinuit.

3°. hoc ipso fur ex justitia tenetur reparare 1155 damnum injustè alteri illatum, quo illud efficaciter intulit. Non enim dimittitur peccatum, nisi reparetur damnum cum injuria efficaciter illatum. Atqui cum injuria damnum efficaciter intulit, hoc ipso quo dominum rationabiliter invitum eâ spoliavit, nec restituit; sive dominus aliunde re illâ equidem spoliandus, ipsiusque proinde damnum

Rrr

fubiturus fuisset, five non. Quòd enim dominus cras v. g. vel post horam aliunde spoliandus fuisset re illa, damnumque illius subiturus, non facit quòd fur (aliam causam praveniens) illud ei efficaciter non inferat; sed solum facit quòd damnum cras, vel post horam imputandum alteri causæ, v. g. igni, vel naufragio, hodie, vel ante horam imputetur furi: quemadmodum quòd Titius hodie occidatur à Cajo, alioqui cras, vel post horam occidendus à fera, non facit quòd Cajo hodie non sit verus homicida, five efficax damnificator in vita; sed solum facit quòd occisio illa hodie imputetur Cajo, cras alioqui feræ imputanda. Sic etiam quòd virgo, cras amissura virginitatem casu fortuito, vel necessarii medici curatione (de qua videri potest Ventilabrum Medico - Theologicum Michaëlis Boudewinsii p. 1. q. 21.) non facit quòd eam hodie constuprans ipsi efficaciter non inferat damnum virginitatis; sed quòd damnum istud, cras alteri causæ imputandum, hodie imputetur constupranti. Denique sicut quòd Petrus cras damnum passurus erat injuriâ Pauli, non facit quòd hodie damnum illud verè non patiatur à Joanne, Paulum in furto praveniente; sed solum quòd damnum illud hodie imputetur Joanni, cras alioqui imputandum Paulo. Sic quòd dominus cras rei suæ damnum passurus erat ab igne, vel naufragio, non facit quòd illud hodie verè non patiatur à fure, ignem in damno praveniente, &c. Alias restituere non teneretur, qui ex igne, vel naufragio rem alienam eripuisset, & in usus suos consumpsisset, alias non erepturus, sed in igne, vel naufragio perituram relicurus.

1160 4.º probatur ex absurdis, quæ ex opposita sententia consequuntur. Sequitur enim 1.º quòd fur hodie furatus totam suppellectilem Titii, quam alioqui contigisset sequenti die cum tota domo ipsius incendio perituram, non teneri ad restitutionem. Quod meritò reputatur absurdum. Quamvis enim cras cum tota domo Titii periisset, fur e quidem hodie eam injustè surripuit, & surripiendo damnum intulit; quòd moraliter pro nullo non potest reputari, quoad esse etiam nocuissent, saltem ubi communiter ignorabatur futurus ille eventus: tunc enim res illa hodie moraliter non est nullius pretii. Alias qui hodie emisisset equum, cras apud se incendio pereuntem, æquè incendio periturum apud venditorem (eò quòd v. g. contigerit donum utriusque, & omnia in eis existentia sequenti incendio consumi) non teneretur solvere. Non enim solvere teneretur, qui rem emit nullius pretii.

1161 Sequitur 2.º à restitutione excusari eos, qui in navi res alienas surripiunt animo fur-tivo, & statim consumunt, v. g. vinum, frumentum, &c. si postero die improvisa tempestas navein, salvis solis hominibus,

submerferit: quia res illæ equidem dominis suis erant postero die periturae. Hoc autem pariter est absurdum: quia fur ex facto injusto præstare tenetur casum fortuitum, ut supra ex legibus dictum est. Unde Judices in tali casu, ex legum præscripto, furem illum damnare solent ad reddendam æstimationem rei furtivæ, quamlibet alleget exceptionem fortuiti illius casus, quo res certò peritura erat apud dominum.

CAPUT CXIX.

Satisfit objectionibus.

Objicies 1.º justitiæ æqualitas solum postulat compensari damnum effective illatum, quod dominus alioqui passurus non erat.

Respondeo id absurdè, & irrationabiliter dici, uti probant argumenta nostra.

Objicies 2.º injusta acceptio ad restitutionem non obligat, nisi ratione damni cum injuria efficaciter illati (cum injuria, absque damno, secundum communem sententiam, non obliget ad restitutionem.) Sed fur in casu, de quo agimus, efficaciter non infert damnum. Siquidem damnum efficaciter non infert, nisi qui dominum damnificat in eo, quod plus habiturus fuisset, si suam ipsam rem reliquisset.

Respondeo negando minorem, sicut & illud quod assumptum est in probationem illius. Quia oppositum solidè probavimus.

Objicies 3.º qui injustè consumit, vel destruit rem alienam, apud dominum proximè certò perituram, non est causa interitus rei absolute, sed interitus apud se dumtaxat.

Nego antecedens. Ob ea quæ dixi n. 1153.

Objicies 4.º homicida non tenetur hæredibus defuncti restituere sumptus & expensas funeris: quia ea in parte damnum ipsis non intulit, quod aliis ipsis non contigisset. Ergo nec alia damna, &c.

Nego consequentiam: quòd enim homicida non tenetur ad expensas funeris, non est præcisè ob rationem objectam; sed quia illæ non tam sequuntur ex vi occisionis ipsius, quam ex libera voluntate hæredum, eas facientium ad defuncti honorem & solatium.

Objicies 5.º res jamjam peritura moraliter nullius est valoris: ergo fur illam surripuens, & consumens, moraliter non damnificat, ut si comburat segetes, quas certò scit alluvione proximè subvertendas. Exemplum aliud suggerit Lessius, in occidente hominem, quem certò scit paulò post moriturum. Medina autem, in consumente res divitis, sciens apud ipsum proximè corrumpendas.

Respondeo negando antecedens, quando communiter ignoratur proximus rei interi-